

lor următoare ilustrează dezvoltarea economică, socială și culturală a societății pe teritoriul Coreei.

Este de remarcat faptul că în secolul al IV-lea e.n. se folosea deja hirtia; pe olane de lut datînd din secolul al IV-lea sînt redate scene din viața de toate zilele; unele scene redau aspecte din viața socială, altele momente din creația spirituală; fluieri, chitare, tobe de anumite forme — sînt cîteva dintre instrumentele muzicale folosite în acea vreme și care indică dezvoltarea muzicii populare. Unele obiecte impresionează puternic prin masivitatea lor, pentru epoca cînd au fost construite; așa este, de pildă, un clopot mare de peste 2 metri în diametru turnat în secolul al VII-lea. Stela funerară de piatră de pe mormîntul regelui Kuanghetho-uan pe care sînt săpate 1 800 de litere constituie un document de valoare deosebită.

În muzeu se află expusă și prima mențiune documentară din anul 427 a orașului Phenian, capitala de astăzi a Coreei. Cu ajutorul unor vestigii, arme precum și prin mijlocirea unor tablouri reconstitutive este redată lupta poporului din statul Koguri împotriva exploataților. Prin mijloace muzeografice asemănătoare este de altfel subliniată lupta de veacuri dusă de poporul coreean împotriva exploatații feudale.

Pe parcursul expunerii sînt scoase în evidență momentele cele mai importante din istoria poporului coreean, cum sînt formarea celor două state feudale la sfîrșitul secolului al VII-lea, formarea statului Choson în 1392, precum și alte evenimente de seamă din istoria culturii acestui popor. În această scurtă prezentare a Muzeului de istorie a Coreei am relevat cîteva aspecte din bogăția mărturiilor culturale cuprinse în muzeu: o hartă ce atestă că în veacul al VIII-lea Het-tso a efectuat o călătorie de la Kiongjin la Pekin, precum și o călătorie pe mare înconjurînd India, reîntorcîndu-se acasă după zece ani de peregrinări; litere de metal folosite în secolul al XII-lea; obiecte de ceramică — blide, ulcioare, căni, cești etc. — de o mare frumusețe, din statul Koreo; semne de ranguri sociale lucrate din os pentru nobili, iar pentru săraci din lemn, ce se purtau în secolul al XV-lea; mărturii ce atestă începutul scrierii folosite azi în Coreea, datînd din anul 1444 și care poartă denumirea Hun-Min-Zang-I.

Într-o carte scrisă de Ho-Ciun în 1613, sînt cuprinse cunoștințele medicale dezvoltate în acea vreme; din veacul al XV-lea se păstrează instrumente de măsurare a precipitațiilor și un ceas de apă cu figurine, cu un mecanism de funcționare foarte complicat. Este de reținut de asemenea, că în secolul al XV-lea în Coreea se folosea deja notația muzicală, diferită de cea de azi. Macheta unui vas reconstituie tipul de navă maritimă a secolului al XVI-lea,

folosit de marinarii coreeni; alte obiecte din lemn, de bambus, scoici etc. cu bogate incrustații ilustrează arta veacurilor XVI—XVIII; numeroase mărturii istorice vorbesc despre lupta poporului coreean împotriva exploatații, de-a lungul secolelor.

În partea de încheiere a circuitului muzeal se află expusă o originală hartă a Coreei, realizată în 1861 de un cartograf care a străbătut timp de peste două decenii întreg teritoriul țării anume în acest scop.

Istoria modernă și contemporană a Coreei este prezentată în alte muzee ale capitalei coreene consacrate anume acestor perioade ale istoriei poporului coreean.

Popasul în Muzeul de istorie a Coreei îngăduie vizitatorului să cunoască mai îndeaproape bogata istorie a poporului coreean, valorile materiale și spirituale create de acesta de-a lungul timpului.

Dr. ION VLĂDUȚIU

MUZEE DE ISTORIE ITALIENE

Numeroasele muzee de istorie italiene, păstrătoare a unui imens material documentar de o valoare excepțională, oferă milioane de vizitatori de pretutindeni cunoașterea amănunțită a vieții omului din cele mai vechi timpuri, atît din Peninsula Italică, cît și din lumea întregă. Aproape nu există oraș sau localitate, care să nu se mîndrească cu un muzeu.

Cunoașterea în totalitate a problematicii vaste, analizarea realizărilor și urmărirea metodelor de lucru folosite în rețeaua muzeografică italiană sînt practic o imposibilitate. Referindu-ne numai la muzeu cu profil istoric sau apropiat de acesta, ne oprim doar pentru a schița în linii generale activitatea unor asemenea instituții.

Așezăminte cu vechi tradiții cultural-educative, adevărate laboratoare de știință, nucleele celebrelor colecții muzeale de astăzi au început să se formeze, din inițiativa unor învățați sau personalități de seamă, încă din epoca Renașterii, avînd un caracter strict particular (Colecția Capitolină în 1471, cele ale Vaticanului în sec. XV, tezaurul Basilicii San Marco din Veneția în 1530). Ele se vor îmbogăți an de an, urmînd ca din sec. XVIII—XIX să fie deschise publicului: Muzeul Capitolin în 1734, „Galleria Borghese” în 1782, Muzeul arheologic național din Napoli în 1787, Antiquarium-ul din Pompei în 1861, Muzeul Național San Martino din Napoli în 1877, Muzeul Național Roman din Roma în 1889. Timpurile apropiate nouă marchează încredutul Muzeului din Castelul Sant’Angelo (1925), ale Muzeului Civilizației Romane din Roma—E.U.R.

Majoritatea muzeelor mari sînt adăpostite în edificii, care la rin-

dul lor pot fi considerate monumente istorice. Aceasta este situația Muzeului Național din Castel Sant’Angelo, organizat în Mausoleul împăratului Hadrian, a Muzeului Național Roman din Termele lui Dioclețian, a Muzeului Național „Bergello” din Florența, adăpostit în Palatul Podestă (construit în 1255), a Muzeului Național Etrusc „Villa Giulia” în clădirea cu același nume, datată din 1553, a Muzeului Istoric Naval din Veneția, în edificiul vechiului Arsenal din lagună al Republicii.

În Italia nu există o rețea muzeistică unitară din cauza lipsei unui organ central de coordonare și îndrumare. Muzeele aparțin diferitelor instituții publice și particulare. De pildă, Direcția Generală a Antichităților și Artelor din cadrul Ministerului Instrucțiunii Publice are sub egida sa muzeele: „Galleria Borghese”, S. Angelo, „Villa Giulia”, Național Roman, monumentele din Pompei sau ale Forumului roman de pe Palatin, primăriile („comunele”) patronază instituții ca: în Roma, Muzeul Civilizației Romane, Muzeul din Capitoliu, mormintele Scipionilor, Ara Pacis Augustae; în Florența „Palazzo Vecchio”; în Veneția, Palatul Dogilor. Există de asemenea muzeu aparținînd institutelor de învățămînt superior (muzele din Roma, Muzeul Istoric Naval din Veneția al Institutului „Andrea Doria”), apoi muzeu subordonate bisericii ca cele ale Vaticanului și Catacombele romane și, în sfîrșit, instituții particulare (Galeria Doria Pamphili).

Natura și geneza diferitelor colecții, particularitățile istorice ale perioadelor în care apar muzeele, tutelarea lor de către diferite foruri și rolul actual pe care îl îndeplinesc, sînt tot atîtea cauze care îngreuează împărțirea muzeelor după profilul lor.

Muzee arheologice pot fi considerate cele care păstrează antichitățile din For, Palatin, Antiquariile din Ostia antică și Pompei, Muzeul Național Roman, Muzeul Național Etrusc din „Villa Giulia”, marile expoziții ale Vaticanului (Pio-Clementino, Chiaramonti, Gregorian-Etrusc și Gregorian-Egipțean), Muzeul de Preistorie și Protoistorie din Lazio (secția din Roma—E.U.R. a Muzeului Preistoric-Etnografic „L. Pigorini”), Muzeul Capitolin togar în Roma. La Florența se remarcă Muzeul Arheologic al Etruriei, la Napoli, Muzeul Național de Arheologie, unul dintre cele mai mari de acest gen din lume, iar în Veneția, Muzeul Arheologic.

O altă categorie de muzeu o constituie cele care contin și galerii de artă, avînd deci un caracter mixt istorico-artistic. La Roma astfel de instituții sînt „Galleria Borghese”, Muzeul din Palatul Conservatorilor (aparținînd Colecției Capitoline), Muzeul Național Militar și de Arte din Castelul S. Angelo, Muzeul Profan din cadrul Bibliotecii Vaticanului; la Florența, Muzeul Na-

țional „Bargello“, la Napoli, Muzeul și Galeria Națională Capodimonte.

O serie de expoziții specializate într-o tematică precisă prezintă unele aspecte inedite din domeniul respectiv. Majoritatea lor sînt grupate în Roma: Muzeul Artistic Industrial face o trecere în revistă a produselor artistice din variate epoci, începînd de la teracotele etrusce la cele din secolele XV—XVI, de la vasele grecești la sticlăria de Murano; Muzeul „Barra-co“ are o interesantă colecție de exponate care constituie o exemplificare practică a evoluției artelor plastice de la asiro-babilonieni la egipteni, de la etrusci la romani; Muzeul „Orașului Roma“ înfățișează istoria dezvoltării capitalei Italiei, de-a lungul mileniilor, apoi „Muzeul feroviar“ — istoria transporturilor, Muzeul Napoleonian, cu o colecție de portrete, stampe, amintiri despre Bonaparte, Napoleon III și familiile lor; Muzeul „Unității Italiei“ (del Risorgimento) și, la Veneția, Muzeul Istoric Naval, ce conține numeroase obiecte și trofee ale marinei venetiene și italiene.

O ultimă grupă de muzee istorice o constituie cele didactice printr-o serie de amintiri: Muzele documentare de preistorie și arheologie ale Universității din Roma (Muzeul „Originii“ al Institutului de paleontologie, bogat în resturi faunistice și vestigii paleolitice, neolitice și eneolitice din Italia și Franța, Muzeul Antichităților Etrusce și Italice al Institutului de etruscologie și Muzeul de „Ghips“, cu reproduceri din arta arhaică, clasică sau Gipsoteca Institutului de Arte din Florența). Interesant nîs-a părut Muzeul Civilizației Romane din Roma-E.U.R., unde sînt prezentate sub forma materialului intuitiv complementar (machete, mulaje, desene, fotografii etc.) monumentele romane importante din timpul republicii și din fostele provincii ale Imperiului, printre care și Dacia, în cadrul unor tematici precis conturate: școala, monumentele funerare, religioase, laice, arhitectura, tezaurele, artele plastice, arta militară ș.a. care dau posibilitatea vizitatorului să-și făurească o imagine aproape completă despre civilizația romană.

Dar pretutindeni în Italia există și complexe de monumente istorice, deschise spre vizitare, considerate pe drept cuvînt adevărate muzee. De multe ori, între instituțiile muzeale și aceste edificii există o legătură directă, ele fiind uneori tutelate de același organ. În Roma, presărată peste tot cu urme ale civilizațiilor trecute, se impun în primul rînd vestigiile romane: Forul, Palatul, Forurile imperiale, Coliseul, Ara Pacis Augustae, Domus Aurea, mormintele Scipionilor, Termele lui Caracalla și Dioclețian, Catacombele, Pantheonul, monumentele de pe Via Appia, sau palatele construite în evul mediu ca: Veneția, Quirinal, Barberini; Florența se mîndrește cu Palazzo

Vecchio, Pitti, Medici-Riccardi, Strozzi, Domul S. Maria del Fiore, biserica Santa Croce, Capela familiei Medici; Napoli cu palatele Bourbonilor și cele Angevine (Castelnuovo — Maschio Angioino, construit între 1279—1282, Dell'Ovo), iar Veneția cu Palatul Dogilor, Loredan, Vendramin-Calegi, Cà d'Oro.

O preocupare de seamă o constituie prospecțiunile arheologice aeriene, cercetările geofizice și paleometalografice. Activitatea științifică se reflectă cu preponderență și în publicațiile de specialitate editate de muzee.

Principalele mijloace de popularizare ale acestor instituții de cultură sînt ghidurile tipărite în tiraje uriașe, pliantele, planurile și ilustratele-cărți postale. Acțiunea este integrată în propaganda general-turistică. Afișe, planuri ale orașelor și monumentelor istorice se găsesc pretutindeni, pe străzi, la librării, chioscuri de ziare, gări etc.

În sălile de expoziție lipsesc îndrumătorii, ghidajul fiind asigurat — cu excepția unor grupuri mari care sînt conduse fie de un membru al personalului științific, fie de un ghid al unei companii turistice — de către publicațiile amintite. În incinta unor monumente istorice și biserici importante există aparate audeofonice care rezumă în limbi de circulație mondială, istoria acestor obiective de interes major.

Clădirile muzeale în general au un spațiu imens, perfect adecvat necesităților de expunere în condiții optime a exponatelor. Fiind vorba de vechi edificii istorice, austeritatea și răceala încăperilor alcătuiesc un cadru de expunere impresionant. Există și muzee moderne special proiectate în acest scop (muzele din Roma-E.U.R.). Sălile de expoziție sînt numerotate ca și exponatele, ceea ce ușurează citirea ghidurilor. Vitrinele de preferință sînt în plan vertical, confecționate din sticlă cu ramă metalică sau de lemn pentru susținere, dar piesele mari sînt expuse liber, fie în mijlocul sălilor, fie lângă pereți, pe socluri din marmură. Este de altfel o practică muzeală, ca celor mai valoroase obiecte — pentru a capta atenția vizitatorilor și pentru a li se pune în evidență importanța — să li se rezerve cîte o sală (celebra Lupa Capitolina este singură într-o sală a Palatului Conservatorilor din Muzeul Capitolin), sau o nișă — așa-numitele „cabinete“, avînd ca fundal o draperie sobră, iar jocul de lumini colorate al unor reflectoare discret așezate, scoțîndu-le în relief măiestria execuției artistice. Multe vestigii arheologice (mozaicuri, fresce) se păstrează „în situ“, sub sticlă (cel din Ara Pacis Augustae este așezat într-un pavilion monumental modern construit în stilul epocii imperiale, într-o ambianță de perfectă vizibilitate și luminozitate). Avînd numeroase exponate de o valoare inestimabilă, muzele sînt nevoite să prezinte cît mai

multe dintre ele, fapt ce duce la o aglomerație a obiectelor în vitrine și în sălile de expoziție, în detrimentul vizitatorilor care, deși ajutați de ghiduri nu pot cuprinde cu privirea toate piesele expuse.

Materialul complementar intuitiv nu joacă un rol prea mare în muzele istorice italiene, lucru lesne de înțeles dacă se are în vedere imensitatea numărului de obiecte originale. Exponatele sînt lăuate să „vorbească“ singure. Totuși acest „auxiliar“ este întrebunțat în expozițiile moderne, destul de recent înființate (în special muzele din Roma-E.U.R., sălile afectate ultimelor descoperiri etrusce din Muzeul Național din „Villa Giulia“, Gipsoteca din Florența etc.). Aici sînt judicios folosiți, grafiacă de specialitate (desene, profile, secțiuni și planuri de săpături), tablouri sinoptice, fotografii, fotocopii (cînd tematica majoră le impune), texte generale și explicative, etichete și unecori regeste (cînd se rezumă conținutul unei diplome militare romane, a unei tăblițe cerate, a unei inscripții sau documente prea lungi).

Regimul de temperatură (20—25°C) și de umiditate (nu depășește 50%) este respectat cu strictețe. Toate muzeele au sisteme de ventilație cu aer condiționat. Iluminarea sălilor de expoziție se face în condiții optime. Majoritatea vitrinelor sînt luminate cu neon de culoare albă, plăcută, indirectă, de jos în sus sau invers. Multe muzee nu au un sistem de iluminare, deoarece ferestrele largi ca și programul de vizitare (maximum pînă la orele 18 vara, și 15—16 iarna) îndeplinesc cu prisosință această cerință. Interesant este sistemul folosit la Muzeul și Galeria Națională Capodimonte din Napoli unde lumina zilei se filtrează direct prin tavan. Monumentele din aer liber sînt iluminate noaptea cu reflectoare (lumină albă sau color).

Organizarea judicioasă a depozitelor asigură păstrarea patrimoniului muzeal în cele mai bune condiții. În încăperi spațioase unde temperatura, umiditatea și luminozitatea sînt controlate periodic, se găsesc dulapuri mari, vitrine sau rafturi în care sînt păstrate obiectele ieșite din atelier de restaurare. Evidența topografică și a intrărilor de materiale noi în depozite, împreună cu munca de inventariere, completează tabloul muncii în acest sector.

Problemele de restaurare iar conservare a obiectelor muzeale și a monumentelor din aer liber constituie preocupări dintre cele mai importante. Această activitate este coordonată pe întreaga țară de către Institutul Central de Restaurare din Roma, care execută cele mai dificile lucrări ale genului, dezvoltă cercetările științifice în această direcție, generalizează anumite tehnici de lucru, studiază și aplică cele mai moderne metode pentru păstrarea în bune condiții a patrimoniului is-

toric și de artă națională, organizarea învățămîntului în domeniul restaurării și conservării. Pentru problemele mai mici și curente, fiecare muzeu este înzestrat cu laboratoare moderne. Cîteodată se face apel și la specialiști particulari.

Schițarea sumară a activității muzeografice italiene, și aceasta numai într-un domeniu al ei — latura arheologică-istorică — a înțercat să înfățișeze pe cît posibil unele aspecte majore ale problemelor care fac obiectul unor importante cercetări.

CONSTANTIN POP, AUREL PANDELE

EXPOZIȚIA TEMPORARĂ „FAUNA BRAZILIANĂ“ LA MUZEUL DE ȘTIINȚELE NATURII DIN PLOIEȘTI

Pentru popularizarea valoroasei colecții de fluturi și moluște exotice a muzeului nostru s-a organizat expoziția temporară „Fauna braziliană” deoarece multe din aceste exemplare exotice aparțin faunei braziliene.

Expunerea materialului s-a făcut pe baza unei tematici prin care s-a urmărit în primul rînd valorificarea colecțiilor dar și cunoașterea de către vizitatori a unor date generale asupra poziției geografice a Braziliei, reliefului, climatei și — legat de acești factori — date asupra vegetației care se dezvoltă aici și care poate fi împărțită pe zone distincte, în care se întîlnesc animalele caracteristice.

Pentru ilustrarea acestei idei într-o primă vitrină sînt prezentate date generale asupra Braziliei, concentrate în două texte, însoțite de o hartă a celor două Americi. Pe harta Americii de Sud sînt delimitate statele ce o compun, reieșind de aici situarea Braziliei în complexul acestor state, iar prin culori s-a redat relieful Braziliei pe care s-a dezvoltat strîns legat și de climă, vegetația tipică. Tot pe hărți au fost indicate locurile de unde au fost colectate exemplarele expuse.

În expunerea, în celelalte trei vitrine, a fluturilor brazilieni s-a urmărit scoaterea în relief a marii variabilități de colorit, formă, dimensiuni a acestor animale, tocmai în legătură cu condițiile mediului în care se dezvoltă. Dar sînt prezenți nu numai fluturii cei mai frumoși colorați, ci și unii cu colorit mai șters, care reprezintă un exemplu de adaptare la condițiile de mediu.

La moluște mai ales, am avut posibilitatea să expunem exemplare de dimensiuni foarte variate: de la nici un cm (*Littorina ziczac*) la cea mai mare pe care o avem în colecție (*Cassia cornuta*) din Oceanul Atlantic.

La organizarea expoziției s-a ținut seama de necesitatea conservării exemplarelor expuse, mai ales a fluturilor, a căror expunere îndelungată la lumină le poate determina decolorarea. În acest scop, la două din vitrinele care conțin acești fluturi s-au prevăzut perdele negre pentru protecția contra luminii directe în timpul cînd muzeul este închis.

Deoarece muzeul nu dispune și de exemplare de vertebrate din fauna braziliană, am căutat totuși să facem cunoscut publicului cîteva din ele, cele mai caracteristice, prin fotografii (majoritatea color), cu reprezentanți ai fiecărei grupe de vertebrate.

MARIANA AFTENE

VIATA ȘI ACTIVITATEA GENERALULUI GHEORGHE MAGHERU OGLINDITĂ ÎN DOCUMENTE

Personalitate cu însușiri multiple, posedînd un puternic simț al realității, Gheorghe Magheru și-a legat pentru totdeauna numele de cele mai importante evenimente care au avut loc în a doua jumătate a secolului al XIX-lea și în mod deosebit de revoluția de la 1848 și Unirea Principatelor Române. Cele 5 430 de documente rămase de la el, care se păstrează la Arhivele Statului, Craiova, mărturisesc cu prisosință despre aceasta.

Pentru a le face accesibile tuturor celor interesați, în scopul lărgirii informațiilor referitoare la istoria țării noastre din secolul trecut și la viața lui Gheorghe Magheru, ca un omagiu adus marelui patriot cu prilejul împlinirii a 120 de ani de la revoluția din 1848, Direcția generală a Arhivelor Statului a publicat lucrarea intitulată „Arhiva generalului Gheorghe Magheru — catalog de documente”, sub îngrijirea lui Al. Bălăntescu.

Materialele prezentate, în număr de 802, cele mai multe inedite, au fost selectate astfel încît să prezinte paralel cu evenimentele la care se referă, și personalitatea lui Magheru.

Astfel, din cele aparținînd anilor 1820—1825, pe lângă informațiile prețioase referitoare la cauzele mișcării revoluționare conduse de Tudor Vladimirescu, la organizarea, desfășurarea și urmările ei în rîndurile țărănimii oltenene, se desprinde și atitudinea tinărului Magheru, adevăzarea lui la cauza maselor asuprite și împilate.

Un conținut mult mai bogat îl au documentele datînd din perioada 1848 — 1880, acestea referindu-se la o epocă de răspîntie în istoria patriei, cînd prin Unirea Principatelor Române și cucerirea independenței naționale s-au pus ba-

zele statului român modern. Din documente se vede contribuția hotărîtoare a lui Magheru la izbînda revoluției în Oltenia, devotamentul „pentru sacra cauză a constituției”, arta sa militară și spiritul organizatoric în formarea gărzii naționale, (rez. 299) eforturile depuse pentru strîngerea dorobanților pe districte și trimiteră lor în tabăra de la Traian, lângă Rm. Vilcea.

Impresionant sînt și scrisorile ficei sale Alexandrina care, clipă de clipă, va trăi acțiunile și faptele tatălui, constituind pentru el primul sprijin moral de-a lungul unei vieți puse, fără precupețire, în slujba intereselor țării. Scrisorile, care au circulat necontenit în această perioadă frămîntată de-a lungul și de-a latul țării ca și în apusul și răsăritul Europei, după cum cauza revoluției și vicisitudinile vremii i-au purtat pe autorii lor, ogîndesc frămîntările frunțașilor revoluției de la 1848, suferințele și strădaniile lor pentru apărarea în fața lumii întregi, și în primul rînd în fața marilor puteri, a intereselor României.

Edificatoare în acest sens sînt scrisorile care ogîndesc efortul exilatilor pentru formarea unui comitet revoluționar la Paris, suflul acestuia fiind „adevăratul român Bălcescu” (rez. 447).

Unele documente conțin și informații referitoare la domnia lui Cuza, la reformele lui, ca și la complotul căruia acest mare domnitor avea să-i cadă victimă la 11/23 februarie 1866.

Printre scrisorile din arhiva lui Magheru există și una care poate fi considerată ca un testament politic. Bătrîn și bolnav el scria: „azi nu vād decît două pînte înaintea mea; de-o parte morîntul, de altă parte România și doresc ca, înainte de a coborî în morînt, să vād țara fericită”.

Lucrarea, conținînd un bogat aparat științific care ușurează considerabil orientarea cercetătorului, are 178 de pagini, fiind ilustrată cu o fotografie a generalului și 16 facsimile reprezentative.

DUMITRU GANCIU

MUZEE-PARC ȘI MUZEE ALE NATURII

Călătoriile-excursii și turismul s-au dezvoltat în ultimii ani în multe țări ale lumii. O dată cu înființarea de noi centre turistice s-au întemeiat și muzee speciale, care justifică nu numai din punct de vedere al atracției turistice lozincă „turismului cultural” dar servesc și ca adevărate centre de informare pentru numeroșii vizitatori aflați în concediu.

În special, în rezervațiile naturale și în parcurile naționale s-au creat asemenea centre de cultură, ca muzee de științele naturii, pentru ca ele să desfășoare o